

תשובה מאהבה ותשובה מיראה

פתח דבר:

ידוע לכל ואין לאף אדם ספק בכך שתשובה היא דבר גדול ועצום. אלא שיש לדעת כי ישנם כמה דרגות בתשובה.

במאמר זה נעסוק בחלוקה בין תשובה מאהבה לתשובה מיראה, כי חילוק גדול יש ביניהם. נבאר בעזה"ת את השוני ביניהם, וכן מה קרוי תשובה מאהבה ומה תשובה מיראה. נעמוד גם על הסגולות והמעלות המיוחדות של תשובה הנעשית מתוך אהבה.

מהי תשובה מאהבה?

ראשית כל עלינו לדעת מהי תשובה מאהבה ומהי תשובה מיראה.

תשובה מאהבה היא שהחוטא מתנחם על גוף העבירה שעשה כנגד הבורא יתברך, וכמו שאמר הסטייפלר זצ"ל - השב מאהבה הוא המצטער על עיקר החטא מה שהיה בענין העבר, ונפשו עליו תאבל על שעשה נגד רצונו יתברך.

כעין זה ביאר מרן הרב שך זצ"ל: האהבה באה מתוך ההכרה שהוא בריה שפלה וקטנה נגד הבורא עולם, הוא מכיר בשפלותו מול רוממות הבורא יתברך, ולבו נבהל בקרבו "איך עשיתי כדבר הזה, כיצד יכולתי לחטוא נגדו".

וכעין מה שכתב הרמב"ם זצ"ל בהלכות יסודי התורה (פ"ב ה"ב): "האיך הוא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד המלך ע"ה: "צִמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חַי" (תהלים מב, ג) וכשמחשב בדיבורים האלו עצמן מיד נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה, עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות", עכ"ל. כך גם השב מאהבה - היינו מתוך התבוננות בשפלותו מול רוממותו של הבורא יתברך שמו.

הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל כתב לבאר בסגנון קצת שונה: תשובה מאהבה היא תשובה שעושה החוטא בשעה שטוב לו ושעתו שוחקת לו. תשובה כזו מעלתה גדולה עד מאוד, כי היא מלמדת על הכרה שהכיר האדם במלכות ה' בלא כפיה, הכרת האמת הנובעת מן החלק הפנימי שבו, ולא מחמת הצרות שדחקו אותו לכך.

במילים קצרות: תשובה מאהבה היא כשהאדם חוזר אליו יתברך מתוך הכרת גדולתו יתברך ורוממותו, לא מתוך סיבות אחרות, וזה מה שגורם לו להתחרט על מעשיו.

מהי תשובה מיראה?

תשובה מיראה לעומת זאת היא כאשר הוא אינו מכה על חטא בשל גוף העבירה שעשה, רק שב ונאנח על חטאו מחמת חומר עונשו המיועד לבוא עליו. ולו יתואר שהיה בטוח כי אינו נענש בשום עונש, אזי לא היה מתחרט על עצם מעשה העבירה.

הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל לדרכו כותב בסגנון קצת שונה:

תשובה מיראה היא שהחוטא שב עקב צרות הבאות עליו ומעוררות אותו. תשובה כזו למה הדבר דומה? לאב המקבל מכתבים מבנו הלומד בישיבה, אם דורש הבן בשלום אביו גם כאשר לא חסר לו מאומה, הרי שהתענינותו אמיתית וכנה. אך אם ישאל לשלום אביו רק בעת שאזלו לו דמי הכיס והוא מעונין שאביו ישלח לו מעות, הרי שאין התענינותו באמת בשלום האב אלא נימוס חיצוני, ואך טובת עצמו לנגד עיניו.

תשובה מיראה חביבה ורצויה גם היא לפני הקב"ה

והגם שתשובה מיראה אינה דומה ולא קרובה במדרגתה לתשובה הנעשית מאהבה, עם כל זאת היא חביבה ורצויה לפני ה', וכמו שכתב רבינו יונה זצ"ל: התשובה מקובלת גם כשישוב החוטא מרוב צרותיו.

וראיתי שבספר שיחות חכמה ומוסר האריך לבאר הענין של תשובה מיראה, וראיתי לנכון להביא חלק מדבריו שם.

כיצד נראית תשובה מיראה? כאשר מתקרב יום הדין, ואדם יודע כי ביום הכיפורים הוא נחתם לטוב או להיפך בכל הדברים שהוא טורח בהם ולמענם בכל ימות השנה, בכל מה שנראה בעיניו כהצלחה או כאסון, לפתע מתחיל לחלחל בו הפחד. הרי הקב"ה מעניש הן בעולם הזה הן בעולם הבא, והטובות או היסורים שיבואו עליו הם תשלומי שכר או עונשים, והכל תלוי כיצד יגזר הדין ביום הזה.

תשובה מיראה היא באמת תשובה חלשה. משל למה הדבר דומה? למי שגנב דבר מה, ומאחר שהיה נדמה לו שהנה כבר התחקו על עקבותיו וזה ענין של זמן עד שייתפס והוא ייענש בחומרה, הוא ממהר להודות על הגניבה ולהחזיר את החפץ הגנוב. וכי לזאת יקרא תשובה? האם חלף במוחו של הגנב הזה איזה הרהור בגנות מעשה הגניבה? הלא אין חפצו כלל לתקן את מעשה הגניבה, והחרפה והגנות שבמעשה אינם מטרידים את מנוחתו. מקנן בו רק החשש שמא יתפסוהו, והוא מפחד מהביזיונות או מהעונשים שיהיו מנת חלקו.

דוגמת זה ממש היא התשובה מיראה. אדם חוטא, מדבר לשון הרע או שמבטל מדברי תורה, ועכשיו כאשר מתקרב יום הכיפורים הוא חושש כי בשל עבירות אלו ייגזרו עליו עונשים והוא ממהר לחזור בתשובה...

אולם על כל פנים, תשובה זו על אף חולשתה, כלולים בה עיקרים גדולים. הוא מאמין במציאותו יתברך, הוא מכיר כי הקב"ה משגיח ויודע, ועיניו משוטטות בארץ לתת שכר לעושי מצוותיו ולהעניש לעוברי מצוותיו, הוא מודה במלכו של עולם שהוא מלך ואסור להמרות את פיו, והוא מודע לכך שיש דין ויש דיין.

אמנם מה שהחטא עצמו פוגם באדם, מה שדבק בנפש ומכתיים אותה, זה לא נאבד בתשובה מעין זו, כי בזה עדיין לא הכיר, ועל כך לא חזר בתשובה.

תשובה מאהבה - זדונותיו נעשות לו כזכויות

עלינו לדעת שחילוק רב יש בין תשובה מאהבה לתשובה מיראה ולא ראי זה כראי זה בכלל, ונבאר את הדברים בעזה"ת.

הגמרא במסכת יומא (דף פו:): אומרת: "אמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר (הושע יד, ב): "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶךָ" הא עוון מזיד הוא וקא קרי ליה "מכשול". איני, והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות, שנאמר (יחזקאל לג, יט): "וּבְשׁוֹב רְשָׁע מִרְשָׁעָתוֹ וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּק עָלֵיהֶם הוּא יִחְיֶה!" לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה", עכ"ד הגמרא.

למדים אנו מדברי הגמרא שהשב מאהבה זוכה להפך את זדונותיו לזכויות, ואילו העושה תשובה מיראה אין זדונותיו נהפכות לו לזכויות אלא רק לשגגות.

יש כאן דבר נפלא ונורא - מי שחוזר בתשובה מתוך אהבה, לא זו בלבד שהקב"ה סולח ומוחל לו על העבירה שעשה, אלא שהיא עצמה מתהפכת למצוה!

נפלא ממש!

"הִילָד אֵינָנוּ וְאָנִי אָנֹה אָנִי בָּא"

ובספר משנת יוסף (מאמר י') מוכיח חילוק זה מן המקראות.

על הפסוק בפרשת וישב (בראשית לז, כט): **"וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר"** אומר המדרש רבה (בראשית פ"ד יט): **"אמר ליה הקב"ה לראובן: מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה, ואתה פתחת בתשובה תחילה, חייך שכן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה, ואיזה זה הושע שנאמר: "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ".**

והתמיהה מפורסמת, הרי אדם הראשון וקין עשו תשובה לפני ראובן, וכיצד איתא במדרש שראובן היה הראשון בעולם שחטא ועשה תשובה?

אמנם ביאור הדברים הוא כך: כאשר ראובן הגיע לבור ולא ראה את יוסף הוא קרע בגדיו ואמר: **"הִילָד אֵינָנוּ וְאָנִי אָנֹה אָנִי בָּא"**. ופרש"י זצ"ל: **"אנה אברח מצערו של אבא"**.

ונראה שבכאן מרומזים שני מיני התשובה. כשאמר לאחיו: **"אָנֹה אָנִי בָּא"** הכוונה - מה יהיה איתי? הלוא אדם צריך לתת דין וחשבון על מעשיו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואם יחטא האדם ייענש, וזו תשובה מיראה.

אבל בסתר דבריו נרמזה גם תשובה מאהבה - **"אנה אברח מצערו של אבא"**? כיצד מריתי פי ה' אבי אהובי המטיב לי תמיד מעודי ועד היום הזה?

זו התשובה שראובן חידש, ועד אליו לא מצאנו שהחוטאים יתעוררו להתחרט על מעשיהם מפני אהבת ה', הכרת גדולתו, ומפני הבושה לפניו, בשל התחושה שבמקום להכיר טובה לבורא עולם, הייתי כפוי טובה אליו והמריתי את פיו.

זו גם התשובה שכן בנו הושע לימדנו: **"שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ"** כמי שאומר, אל תהי תשובתך רק במה שנוגע לך, שרצונך שיתכפר עוונך ולא תיענש, אלא שוב **"עַד ה' אֱלֹהֶיךָ"** וחשוב מה עשית נגדו וכיצד לא שמעת בקולו, אשר זו היא התשובה המשובחת - תשובה מאהבה.

"הקב"ה רואה אותי" או ש"אני רואה את הקב"ה"?

הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל כותב בדרכו האופיינית לבאר את החילוק בין התשובות:

תשובה מיראה היא שהקב"ה רואה אותי, ותשובה מאהבה היא שאני רואה את הקב"ה...

נפלא!

כיצד העבירות הופכות לזכויות!?

לאחר שביארנו את החילוק בין שתי התשובות, מה שנותר לנו להבין - מדוע וכיצד העושה תשובה מאהבה זוכה שעוונותיו נהפכים למצוות.

ניתן להבין כי על ידי התשובה העבירות נמחקות ונעלמות כאילו לא נעשו מעולם, אבל איך יתכן לומר שמעשה עבירה יתהפך למפרע למעשה מצוה!?

ומצינו בביאור הענין כמה מהלכים.

הגר"ח מבריסק זצ"ל: העבירה הופכת ל"הכשר מצוה"

הגאון בעל הברכת שמואל זצ"ל ביאר בשם רבו הגר"ח מבריסק זצ"ל:

מכיון שלא ניתן לקיים במציאות את מצות התשובה אלא אם כן חטא מתחילה, נמצא בדיעבד כי העבירה עצמה נעשתה "הכשר מצוה" כי היא היא המאפשרת לו לקיים את מצות התשובה.

אמנם כל זה בתשובה מאהבה שהצער מפני החטא גרם לו לשוב בתשובה, אך בתשובה מיראה על אף שקיים מצות עשה של תשובה, מכל מקום לא החטא הכשיר את התשובה אלא העונש המזומן לו, ולכן בתשובה מיראה אין הזדונות נעשות לו כזכויות.

הגר"א קוטלר זצ"ל: "ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר"

הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ביאר גם הוא את הענין על פי דרכו (משנת רבי אהרן ח"ב), וכתב בזה"ל:

נראה לי דעיקר הטעם שהזדונות עצמם נעשות כזכויות הוא על פי מה דמבואר במסכת קידושין (דף לט:): **דישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה, ואוקמיה בגמרא כגון שבא דבר עבירה לידו וניצל הימנה, ואחרי שחוזר בתשובה בכל גדריה, ובאותו דרגת הנסיון כבשעת החטא, וכמו שאמרנו (שם) באותו מקום וכו', והוא עכשיו בתכלית החרטה והעזיבה עד שיעיד עליו ידוע תעלומות שלא ישוב לחטאו עוד, ובזה נעקר החטא מעיקרא ונחשב כאילו מעולם לא חטא.**

ונמצא דבא דבר עבירה לידו ועכשיו נחשב למפרע כאילו לא חטא אז, ונותנים לו שכר כעושה מצוה, וזו הזכות דנחשב לו, עכ"ד הקדושים.

וכעין זה כתב בספר המקנה בקידושין (שם): הרי אמרו "באה עבירה לידו ולא עשאה" כאילו עשה מצוה, וכל העבירות שעשה באו לידו וחטא בהם, וכיון שעשה תשובה נמחקו כל עוונותיו, אבל סוף סוף באו לידו וקיים מצוה מצוה של "באה עבירה לידו ולא עשאה".

הגאון רבי נטע פריינד שליט"א: יש בידו מצות התשובה

עוד ראיתי בספר "חיי עולם נטע" מאת הגאון רבי נטע פריינד שליט"א שביאר בפשיטות אופן הבא.

הלוא מצוה לשוב בתשובה, וכשישוב בתשובה נמחקו כל עוונותיו, אבל על כל עוון שעשה נשארה בידו מצות התשובה, ואלו הן ה"זכויות" שבידו.

בעל השם משמואל זצ"ל: העבירה הגדילה בו את הצימאון להשי"ת

וראיתי שהגאון בעל שם משמואל זצ"ל כתב לבאר באופן אחר מדוע השב מאהבה זדונותיו נהפכים לזכויות.

הלוא השב מאהבה תשובתו נובעת מכך שהוא חש כמה התרחק ממקור החיים והוא מבין מה איבד בעוונותיו, וככל שיש לו יותר עוונות הוא יותר מרגיש ומתמרמר בנפשו, וכך גודל אצלו הצימאון והכיסופים לשוב למקור חיותו.

נמצא אם כן שהזדונות בעצמם הם הם הסיבה שיגדל אצלו הצימאון ותתרבה בו האהבה לבוראו ויוסיף בתשובה, על כן נעשים הזדונות לזכויות.

"מצוות לאו ליהנות ניתנו"...

ואם ישאל השואל: גם אם נניח שהעבירות עצמם הופכים לזכויות, אבל הלוא ישנן עבירות כאיסורי הנאה וכיוצא בזה, ומכל מקום הוא נהנה מדבר עבירה.

הא לא קשיא, כבר תירץ האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל: הרי קיימא לן "מצוות לאו ליהנות ניתנו, ולכן אחרי שנעשה מהם מצוות לא איכפת לן מה שנהנה מהם בזמנו, שהרי מ"מצוה" מותר ליהנות ד"מצוות לאו ליהנות ניתנו"...

נפלא מאוד!

"במקום שבעלי תשובה עומדים" - בתשובה מאהבה

עתה נרחיב את הדיבור במעלות ובסגולות של מי שחוזר בתשובה מאהבה.

ראשית כל יש לזכור את מה שכותב השל"ה הקדוש זצ"ל: מה דאיתא בחז"ל (מסכת ברכות דף לד:): **"במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד"**, שמדרגת בעלי התשובה גדולה יותר מפילו מצדיקים גמורים, אין הדברים אמורים רק במי ששב בתשובה מאהבה, אבל בשב מתשובה מיראה צדיקים גמורים עדיפי מהם.

השב מאהבה - אינו צריך לד' חילוקי כפרה!

עוד כותב הגאון בעל הבני יששכר זצ"ל בספרו (במאמר "גדולה תשובה" אות ל"ט):

יש לפרש על פי מה שכתב הרב הגדול מורינו הרב חיד"א זצ"ל שד' חילוקי כפרה אינם רק להשב מיראה אבל השב מאהבה אין צריך לד' חילוקי כפרה. ולא נודע לי מקומו, אבל כיון שפסק כן רב מובהק בדינו בבית דין של מטה, פוסקין כן להלכה בבית דין של מעלה.

זוהי המעלה והמדרגה הגדולה של השב בתשובה מאהבה - שהוא עדיף מצדיק גמור והוא אינו תלוי בד' חילוקי כפרה!

נפלא!

תשובה מאהבה מתקנת גם את הזמן שנאבד!

בוא וראה מה שכתב הגאון הצ"ח זצ"ל במסכת יומא (דף פו:):

כאשר אדם עושה תשובה מאהבה - התשובה מתקנת את הזמן האבוד, את אותם ימים שהיה שרוי בעבירה. וזהו ביאור דברי חז"ל (שם): "גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם", שנאמר (יחזקאל לג, יט): "וּבְשׁוּב רְשָׁע מִרְשָׁעָתוֹ וְגו' הוּא יִחְיֶה". כלומר, עד עתה היו הימים "מתים" בלי שום חיות, כיון שעשה בהם עבירות, אבל היות שעשה תשובה מאהבה וזדונותיו נעשים כזכויות, הימים קנו חיות למפרע בגין הזכויות.

דברים נוראים מהחתם סופר זצ"ל

החתם סופר זצ"ל מאריך בכמה מקומות (ע' חת"ס פר' תצא עמ' קד) כיצד דברי חז"ל שאמרו ש"נעשין זכויות" הם כפשוטם ממש.

וכה הוא כותב: אדם שהיה רגיל ללכת לתיאטראות ובתי קולנוע רח"ל, וחזר בתשובה שלימה - הכל מתהפך לזכויות, על כן ביום הדין יבואו ויעידו שביום פלוני הלך אדם זה לבית הכנסת או לישיבה ועסק בתורה, למרות שבאותו יום הוא הלך לתיאטראות ועבר עבירות חמורות, כי הדבר נהפך לזכות ונעשה ממנו הליכה לבית מדרש וללימוד התורה. כמו כן מי שגזל ממון מחבירו, ואחר כך זכה לעשות תשובה והשיב את הגזילה, נתהפך לו החטא לזכות והרי הוא כאילו נתן צדקה לנגזל.

ובדרשות לשבת תשובה (דרשות ח"א עמ' יט ד"ה הוא) כתב עוד: השב מאהבה, נעשים לו זדונות זכויות, וכל כזית נבלה שאכל הוי ליה כאילו אכל קרבן פסח בירושלים!

חטאי האבות הם זכויותינו!

דברים מתוקים עד מאוד כתב בספר לקט יושר.

אנו אומרים בידוי: "אבל אנחנו ואבותינו חטאנו", וכופלים כמה פעמים את חטאי האבות. מדוע?

מפני שאמרו חז"ל שהעושה תשובה מאהבה עוונותיו נעשים לזכויות, ואבותינו בודאי עשו תשובה מאהבה, אם כן אנו מזכירים את חטאיהם שהם הם זכויותינו.

נפלא מאוד!

מעשה עם הגאון רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל

הגאון רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל סגורם של ישראל פגש פעם רשע העובר עבירות על מנת להכעיס. פנה אליו רבי לוי יצחק זצ"ל ואמר לו: דע לך שאני מקנא בך! תמה הכופר ואמר: במה יש לרבי לקנא בי?

השיב לו רבי לוי יצחק זצ"ל: הרי לכל יהודי יש סיכוי ותקוה לחזור בתשובה שלימה. כשאתה תחזור בתשובה וכל עבירותיך יהפכו לזכויות, מי יוכל להתחרות בדרגה הגבוהה אליה תגיע! יש לך הזדמנות לקבל שכר כה גבוה, מה שאין לי ולאחרים שלא חטאו כל כך הרבה...

נמצא אפוא כי יהודי צריך להיות שרוי בשמחה והתרגשות עצומה בשעה שזוכה לעשות תשובה מאהבה, שברגע אחד נהפכים עבירותיו למצוות והוא זוכה בין רגע ללא כל מאמץ במצוות ומעשים טובים שבשמים נחשב כאילו הוא קיים.

מהו "דין וחשבון"?

ידועים ומפורסמים דברי הגר"א זצ"ל על המשנה במסכת אבות (פ"ג מ"א): "לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", ש"דין" הוא על עצם מעשה העבירה, ו"חשבון" הוא על כך שבאותה שעה שעשה את העבירה היה בידו לעשות מצוה תחתיה, ודנים את האדם מלבד על עצם העבירה גם על המצוה שנמנע מעשייתה.

ולנתיב דרכנו נוכל לבאר ולומר שה"חשבון" היינו שאחרי ששב בתשובה מאהבה מחשבים בשמים איזו מצוה נמצא למפרע שעשה בשעת עשיית העבירה.

מוסר השכל ממעשה דרבי אלעזר בן דורדיא

המשגיח הגאון רבי ירוחם ממיר זצ"ל אמר על דרך זה רעיון נפלא.

הגמרא במסכת עבודה זרה (דף יז.) מספרת על רבי אלעזר בן דורדיא שנעשה בעל תשובה גמור, והלך וישב בין שני הרים וגבעות, ואמר: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים וכו'. והניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו. יצתה בת קול ואמרה: רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת.

והקשה המשגיח זצ"ל: כיצד זוכה ה"קונה עולמו בשעה אחת" בעולם הבא, הרי עדיין היו נעדר מצוות מעשיות שעליו היה לקיים?

ותירץ: 'לא ניתנו מצוות אלא לצרף בהן את הבריות' כי בלי מעשים אין האדם מסוגל להשתנות, אבל העושה תשובה מאהבה שזדונות נעשות לו כזכויות, הרי הוא נחשב כאילו קיים מצוות בקום ועשה.

ולא זו בלבד אלא שמצוות אלו שנופלות בחלקו תחת העבירות הם מצוות עם כל השלימות על פרטיהן ודקדוקיהן, ויש להם חשיבות גדולה ומדרגה נפלאה.

איזו "נדוניה" עדיפה?

בספר מלל לאברהם הביא המחשה לדברים באמצעות משל.

למה הדבר דומה? בחור עשיר גדול חשק באשה ענייה יפת תואר, אך היא סירבה ולא רצתה בו בשום אופן, וכל מה שהעשיר שידל אותה והציע לה - עלה בתוהו. לימים קרוביה השפיעו על דעתה ושכנעו אותה כי סירובה להשתדך עמו אינו אלא שטות, כי הבחור מתאים לה מאוד, הוא יפה תואר, שלם בהשכלתו ועשיר גדול.

לבסוף התרצתה האשה והתחרטה מאוד על סירובה, והתחילה לבכות. תיכף שלחה לבחור מכתב שהיא מוכנה להינשא לו עתה.

הבחור שקיבל את המכתב שמח מאוד והם קבעו זמן לחתונה. היא הכינה נדוניה במשך כמה חודשים כפי כוחה, אך קודם החתונה פרצה בביתה שריפה והכל עלה באש, היא נאלצה לבוא אל החתן רק בבגדים שעליה, כשפניה היו נפולים ועצובים והיא דאגה מתגובתו של החתן...

כאשר שמע החתן מה אירע, הרגיע אותה ואמר לה: אל תדאגי כלתי, אני אתן לך נדוניה חדשה כיד המלך, ברוך ה' עשיר גדול אני.

הוסיפו קרוביה לדבר על לבה ואמרו לה: מזל גדול יש לך שהנדוניה נשרפה, כי אם היית מגיעה עם הנדוניה שלך, הלוא העשיר ומשפחתו היו מן הסתם מעקמים את אפם על איכות הנדוניה, והיו מוצאים בה חסרון ופגם לעוצם גדולתם ועושרם.

הנמשל: גם מי שכל ימיו עבד את ה' ועשה מצוות ומעשים טובים, מכל מקום כאשר פמליה של מעלה - מלאכי עליון יבואו לבדוק את מעשיו בודאי ימצאו איזה פגם או חסרון בכל מצוה. אך החוזר בתשובה, אם עושה תשובה מאהבה שאז

הזדונות הקב"ה הופך לו אותם לזכויות, ואם מלך מלכי המלכים הקב"ה מעניק לו "נדוניה" חדשה, אין ספק שתהיה שלימה כיד המלך מלכו של עולם ולא יהיה בה שום דופי, פגם או חסרון.

נמצא שהמצוות שנהפכו מן הזדונות, הם מצוות נקיות וטהורות להפליא. ולכך אמרו חז"ל: "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד", וכבר נתבאר דהיינו בתשובה מאהבה.

הפלא ופלא!

"וַיִּהְיֶה ה' אֱלֹהֵיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לְבִרְכָה כִּי אֶהְיֶה"

לסיום נביא את חידושו של הכתב סופר זצ"ל: מי ששב בתשובה מאהבה - הקב"ה פורע לו גם עבור מה שהיה מצטער בגין עוונותיו עד שחזר בתשובה.

איתא במדרש רבה (לה, א): אמר רבי אבון: אם זכיתם הריני הופך לכם הקללות לברכות, הדא הוא דכתיב "אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ" (ויקרא כו, ג).

וצריכים להבין מה הכוונה "הופך קללות לברכות", הלוא הקללות כבר עברו ומביא אחר כך ברכות מלבדם?

מסביר הכתב סופר זצ"ל על פי מה שאמרו חז"ל שבתשובה מאהבה הזדונות נעשים לו כזכויות, ואם כן נמצא צדיק למפרע ולא היה ראוי כלל לעונש, לכן מהפך לו ה' הקללות לברכות, ומשלם לו תחת אשר עינה אותו עד ששב בתשובה.

וזהו כוונת המדרש כאן, אמר רבי אבון אם זכיתם הריני הופך לכם הקללה לברכה. זו כוונת רבי אבין במדרש, וזה פירוש הפסוק (דברים כג, ו): "וַיִּהְיֶה ה' אֱלֹהֵיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לְבִרְכָה כִּי אֶהְיֶה".

עמדנו אם כן על החילוק בין תשובה מיראה לתשובה מאהבה, הסברנו גם מדוע וכיצד השב מאהבה נהפכים עבירותיו לזכויות, וכן הבאנו כמה מעלות וסגולות השמורים למי שעשה תשובה מאהבה.

יה"ר שנזכה להיות מן החוזרים בתשובה מאהבה שעוונותיהם נהפכים לזכויות!